

PROTOKÓŁ
KONTROLI KOMPLEKSOWEJ

przeprowadzonej w **Ośrodku Pomocy Społecznej w Zwierzynie**
66-542 Zwierzyn, ul. Wojska Polskiego 8 w dniu 16 maja 2017 r.

Działając na podstawie art. 7 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz.1390) oraz §13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 126, poz. 718).

Zespół kontrolny w składzie:

- 1. Anna Obiegło**, Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego 111-1/2017 z dnia 05.05.2017 r.– Przewodniczący Zespołu;
- 2. Wiesława Mikołajczyk**, Inspektor w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego 111-2/2017 z dnia 05.05.2017 r.– Członek Zespołu.

[Dowód – akta kontroli str. 1-4]

Przeprowadził w dniu 16 maja 2017 r. kontrolę kompleksową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Zwierzynie w zakresie wszystkich sfer organizacji i funkcjonowania jednostki w realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Kontrolę przeprowadzono w obecności Pani Angeliki Jaworskiej – Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzynie i Pani Anny Kowalczyk – Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego d.s. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Zwierzynie.

Celem kontroli było podniesienie jakości świadczonych usług na rzecz klientów OPS w Zwierzynie. Okres objęty kontrolą: od 01 stycznia 2016 r. do dnia kontroli. O rozpoczęciu kontroli powiadomiono organ prowadzący oraz podmiot kontrolowany pismem Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. z dnia 12 maja 2017 r. znak: PS-I.431.4.2.2017.AObi.

Dowód – akta kontroli str.5-26]

Przed przystąpieniem do kontroli Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

[Dowód – akta kontroli str.27-30]

Szczegółowej ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. Infrastruktura pomocy kierowanej do osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
3. Zespół interdyscyplinarny;
4. Inicjowanie i realizacja procedury „Niebieskie Karty”;
5. Zamykanie procedury „Niebieskie Karty”;
6. Warunki realizacji zadania.

USTALENIA Z KONTROLI:

- 1. Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.**

Opracowanie gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie wynika z art. 6 ust. 2 pkt. 1 cyt. ustawy z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W toku czynności kontrolnych ustalono, że Rada Gminy Zwierzyn Uchwałą Nr XXI/112/2016 z dnia 29 czerwca 2016 r. przyjęła Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2022. Nazwa programu nie zawiera obowiązkowego członu „i ochrony ofiar przemocy w rodzinie”, nie jest zatem zgodna z cyt. wyżej przepisem prawa.

Z założenia dokument stanowi kontynuację programu obowiązującego na lata 2011 – 2015, z którego realizacji zostało opracowane sprawozdanie. W dokumencie znajdują się m.in. teoretyczne informacje o zjawisku przemocy w rodzinie i stanie prawnym w zakresie rozwiązywania tej kwestii społecznej, jak również analiza społecznych problemów występujących na terenie Gminy Zwierzyn, w tym problemu przemocy w rodzinie. Kontrolującym przedłożono sprawozdania instytucji, których przedstawiciele uczestniczą w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego, ze sposobu realizacji zapisów Gminnego Programu.

Celem głównym Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie. Zaplanowano również 5 celów szczegółowych, w obrębie których określono sposób ich realizacji (łącznie 12 zadań); wskazano podmioty odpowiedzialne za podejmowanie określonych działań. Pierwszy cel szczegółowy to „Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej oraz zaangażowania społeczności lokalnej w sprawach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie poprzez systematyczne pogłębianie wiedzy na temat tego zjawiska oraz udzielanie informacji odnośnie placówek udzielających specjalistycznej pomocy”. Założono tu prowadzenie kampanii edukacyjno – informacyjnych za pomocą ulotek i informacje nt. przemocy i jej skutków oraz realizację przez instytucje wchodzące w skład Zespołu Interdyscyplinarnego programów profilaktycznych. Ustalono, że przeznaczono środki i zakupiono kampanię ulotkową pn. „Reaguj na przemoc”. Materiały informacyjne zostały rozkolportowane na terenie Gminy. Ponadto kuratorzy sądowi podczas spotkań z rodzicami w szkołach przekazywali im ulotki informacyjne pt. „Jak rozpoznać ofiarę/ofiara czy napastnik”. W okresie objętym kontrolą część instytucji wchodzących w skład Zespołu realizowała działania profilaktyczne i programy profilaktyczne (więcej informacji na ten temat niżej).

Kolejny cel szczegółowy dotyczy zwiększenia dostępności oraz efektywności działań profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wśród zadań w tym obszarze ujęto stałą aktualizację bazy danych teleadresowych instytucji i organizacji świadczących pomoc rodzinom doświadczającym przemocy, zamieszczanie w lokalnej prasie i na tablicach ogłoszeń informacji o miejscach udzielania specjalistycznej przemocy oraz edukacja dzieci i młodzieży z zakresu radzenia sobie z trudnymi emocjami, stresem, rozwiązywania konfliktów. Z analizy informacji udzielonych przez instytucje współpracujące w Zespole (Sąd Rejonowy w Strzelcach Kraj., placówka ochrony zdrowia, placówki oświatowe, KPP w Strzelcach Kraj.) wynika, że propagowały one informacje nt. zjawiska przemocy w rodzinie i możliwościach uzyskania pomocy na stronach internetowych, tablicach ogłoszeń czy w ramach działań edukacyjnych i informacyjnych podejmowanych przez ich przedstawicieli. Aktualizowane były wykazy i bazy teleadresowe instytucji udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Były to informacje adresowane do ogółu społeczeństwa lub do konkretnych grup (np. młodzież szkolna). Ponadto placówki oświatowe zrealizowały szereg działań profilaktycznych (np. pogadanki pt. „Agresja wśród nas”, „Sposoby wyrażania emocji”, „Agresji i przemocy stop”, „Rozwiązywanie konfliktów”, „Szkoła dla rodziców i wychowawców”) i programów profilaktycznych (np. „Przemocy

mówię NIE, „Zagrożenia współczesnego świata”,) w zakresie m.in. przeciwdziałania przemocy, agresji, radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych prowadzonych przez pedagogów szkolnych, specjalistów z poradni psychologiczno-pedagogicznej. Takie działania prowadzili też Policjanci. Z informacji KPP w Strzelcach Kraj. wynika, że raz w tygodniu na terenie Zwierzyna funkcjonariusz dyżuruje w Punkcie Przyjęć Interesantów, w którym udzielane są informacje m.in. w zakresie postępowania w przypadkach przemocy w rodzinie, i możliwościach uzyskania pomocy czy instytucjach ją świadczących.

3 cel szczegółowy pn. „Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie” dotyczy udziału przedstawicieli organizacji i instytucji zajmujących się tą problematyką w szkoleniach, seminariach i konferencjach. Ustalono, że przedstawiciele OPS wchodzący w skład Zespołu interdyscyplinarnego korzystali przynajmniej raz w roku ze szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (szerzej na ten temat w dalszej części protokołu). Oferta szkoleń finansowanych z budżetu OPS była kierowana do wszystkich członków Zespołu. Jak wynika z analizy dokumentacji (zaświadczenia o uczestnictwie za lata 2015 – 2017), korzystała z nich część członków Zespołu, przedstawiciele: Komendy Powiatowej Policji, GKRPU, placówek oświatowych, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowej.

Czwarty cel Gminnego Programu dotyczy zapewnienia kompleksowej pomocy osobom doświadczającym przemocy poprzez a) funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego, b) prowadzenie Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego, c) prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz d) poszukiwanie możliwości i pozyskiwanie innych opcji pomocy osobom dotkniętym problemem w rodzinie czy otoczeniu, nawiązywanie współpracy z innymi instytucjami, poszukiwanie zewnętrznych form wsparcia (m.in. projekty w ramach funduszy zewnętrznych). Na terenie Gminy Zwierzyn od 2011 r. funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w którego składzie, wg stanu na dzień kontroli, uczestniczą przedstawiciele wszystkich podmiotów wskazanych w przepisach prawa. Zespół do rozwiązywania problemów konkretnych rodzin powołuje grupy robocze. Jego członkowie podnoszą swoje kompetencje podczas organizowanych szkoleń z przedmiotowej problematyki. Gmina prowadzi Punkt Informacyjno – Konsultacyjny adresowany w szczególności do osób uzależnionych i ich rodzin bądź znajdujących się z innego powodu w trudnej sytuacji życiowej (szerzej na ten temat w dalszej części protokołu). Klienci potrzebujący porady prawnej mogą skorzystać w siedzibie Urzędu Gminy z bezpłatnych usług radcy prawnego raz w miesiącu w godz. od 13.00 do 17.00 (4 godz./

mies.). Z analizy dokumentacji klientów wynika, że prowadzone są działania interwencyjne wobec sprawców przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty”. W okresie objętym kontrolą nie pozyskano środków zewnętrznych na wsparcie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ostatni cel szczegółowy Programu pn. „Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc” obejmuje w szczególności rozwijanie i aktualizowanie bazy danych na temat istniejących rozwiązań w zakresie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych w odniesieniu do sprawców przemocy w rodzinie. Na podstawie analizy dokumentacji klientów i korespondencji wymiennej ustalono, że w zakresie kierowania osób podejrzewanych o stosowanie przemocy do uczestnictwa w zajęciach korekcyjno – edukacyjnych Zespół Interdyscyplinarny współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Drezdenku, które prowadzi ten program dla mieszkańców powiatu strzelecko – drezdeneckiego. W 2016 r. uczestniczyło w nim 2 sprawców przemocy skierowanych przez Zespół w Zwierzynie.

Ustalono, że w toku realizacji były wszystkie zadania zaplanowane w celach szczegółowych Programu. Część zadań do podjęcia w toku obowiązywania Programu (realizacja programów profilaktycznych przez wszystkie instytucje, które są do tego zobowiązane na podstawie zapisów w Gminnym Programie). Wszystkie te działania zawierają się w ustawowych zadaniach w przedmiotowym zakresie.

[Dowód – akta kontroli str. 31-118]

Zadanie realizowane z istotnymi uchybieniami pod względem niepełnej nazwy gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – brak obowiązkowego członu „i ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

2. Infrastruktura pomocy kierowanej do osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

W toku czynności kontrolnych, na podstawie analizowanych teczek klientów ustalono, że osoby dotknięte problemem przemocy w rodzinie (podejrzewanym o stosowanie przemocy) informowano o możliwości skorzystania i kierowano do programu korekcyjno – edukacyjnego realizowanego przez PCPR w Drezdenku. Natomiast osoby doświadczające przemocy obejmowano poradnictwem i wsparciem przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego (szerzej na ten temat w dalszej części protokołu).

W Zwierzynie funkcjonuje prowadzony przez Gminę Punkt Informacyjno – Konsultacyjny, którego oferta jest adresowana przede wszystkim do osób dotkniętych problemem alkoholowym. W punkcie usługi świadczą specjaliści z Ośrodka Terapeutycznego „Szansa” (podpisana umowa z Gminą), tj. psycholog przyjmujący raz w miesiącu w godz. 17.00 – 19.00 (2 godz./mies.) oraz terapeuta uzależnień przyjmujący 2 razy w miesiącu w godz. 17.00 – 19.00 (4 godz./mies.). Ustalono, że oferta Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego koncentruje się na problematyce uzależnień i nie zapewnia on usług adresowanych w szczególności do osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie. Warto podkreślić, że zagadnienie konieczności poszerzenia oferty poradnictwa specjalistycznego adresowanej dla klientów OPS zostało podjęte na sesji Rady Gminy Zwierzyn w marcu 2017 r. Z protokołu Sesji Rady Gminy z dnia 29 marca 2017 r. wynika, że zgłoszono potrzebę zatrudnienia psychologa na potrzeby OPS. Ponadto, jak wynika z informacji wniesionych ustnie do protokołu przez Panią Kierownik OPS od czerwca 2017 r. planowane są zmiany w funkcjonowaniu Punktu – aby był on czynny raz w tygodniu, co jest konieczne z uwagi na potrzebę dostarczenia mieszkańcom Gminy większej możliwości dotarcia do specjalistów. W okresie objętym kontrolą, zgodnie z oświadczeniem Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Rzepinie, nie kierowano klientów do ośrodków wsparcia z miejscami całodobowymi w związku z problemem przemocy w rodzinie. Dążeniem Zespołu było pozostanie osób doświadczających przemocy w domu, zgodnie z ich wolą i podejmowanie działań w kierunku ewentualnego opuszczenia mieszkania przez osoby stosujące przemoc. Kierownik jednostki zapewnił, że osoby doświadczające przemocy są informowane o możliwości skorzystania z usług Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzowie Wlkp. Klienci nie wnioskowali o skierowanie ich do placówki całodobowej, OPS nie stwierdził również potrzeby zapewnienia tej formy wsparcia.

[Dowód – akta kontroli str.119-136]

Zadanie realizowane z istotnymi uchybieniami pod względem braku zapewnienia osobom doświadczającym przemocy poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Zespół interdyscyplinarny.

W dniu 26 stycznia 2011 r. Rada Gminy Zwierzyn przyjęła Uchwałę Nr V/22/2011 w sprawie przyjęcia programu szczegółowych warunków funkcjonowania oraz trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego

w Gminie Zwierzyn. Gminny Zespół Interdyscyplinarny został powołany Zarządzeniem Nr WG.0050.9.2011 Wójta Gminy Zwierzyn z dnia 18 kwietnia 2011 r. W Zarządzeniu powołano imienny, 19- osobowy Zespół, w skład którego weszli przedstawiciele wszystkich uprawnionych do tego instytucji. Zarządzenie było 9 razy zmieniane w związku ze zmianami personalnymi w składzie Zespołu. 15 listopada 2016 r. Wójt Gminy Zwierzyn nowym zarządzeniem, Nr WG.0050.23.2016 z dnia 15 listopada 2016 r. powołał 22 osobowy Zespół, w którego składzie znaleźli się przedstawiciele wszystkich podmiotów ustawowo upoważnionych do udziału w pracach zespołu interdyscyplinarnego, tj.: Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzynie, Komendy Powiatowej Policji w Strzelcach Kraj., Sądu Rejonowego w Strzelcach Kraj., placówek oświatowych, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Uzależnień. W skład Zespołu powołano także przedstawiciela Prokuratury Rejonowej w Strzelcach Kraj.

W dokumentacji stwierdzono obecność „Porozumień o współpracy w Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” zawartych pomiędzy Wójtem Gminy Zwierzyn a instytucjami delegującymi członków do zespołu. W dniu kontroli w dokumentacji brak było podpisanego porozumienia z gminną komisją rozwiązywania problemów alkoholowych (zgodnie z Art. 9a ust. 3 pkt. 2 i ust. 8 cyt. wyżej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). Członkowie Zespołu podpisali oświadczenia zobowiązujące ich do zachowania poufności uzyskanych informacji i danych.

Celem zbadania terminowości posiedzeń Zespołu i frekwencji jego członków, ocenie poddano protokoły posiedzeń i listy obecności.

Na podstawie ich analizy stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą odbyło się 5 spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego, w 2016 r. w terminach: 9 marca, 14 czerwca, 29 września, 5 grudnia oraz w 2017 r. w dniu 23 marca. Częstotliwość organizacji posiedzeń Zespołu była zatem zgodna z art. 9a pkt. 7 cyt. wyżej ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Na podstawie list obecności ustalono, że we wszystkich posiedzeniach w analizowanym okresie wzięło udział od 60% do 82% członków. We wszystkich posiedzeniach brali udział przedstawiciele OPS, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Uzależnień, oświaty, organizacji pozarządowych; przedstawiciele Sądu Rejonowego, ochrony zdrowia, Policji uczestniczyli w 80% posiedzeń, natomiast przedstawiciel Prokuratury nie uczestniczył w żadnym posiedzeniu w analizowanym okresie.

Celem dokonania oceny działań Zespołu analizie poddano protokoły z jego posiedzeń oraz korespondencję wymienną z podmiotami reprezentowanymi w Zespole Interdyscyplinarnym. Z protokołów wynika, że podczas posiedzeń Zespół skupiał się przede wszystkim na realizacji procedury „Niebieskie Karty” (o czym szerzej na ten temat w dalszej części protokołu) oraz wymianie informacji nt. rodzin pozostających w obszarze oddziaływania członków zespołu. Z analizy korespondencji przesłanej do Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzynie przez instytucje reprezentowane w Zespole w sprawie realizacji w 2016 r. zadań w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie podejmowanych wynika, że instytucje te indywidualnie bądź we współpracy interdyscyplinarnej realizowały działania profilaktyczne, informacyjne, interwencyjne przewidziane do realizacji dla zespołów interdyscyplinarnych.

[Dowód: akta kontroli str. 137-190]

Zadanie realizowane z istotnymi uchybieniami w zakresie zawierania porozumień o współpracy w Zespole Interdyscyplinarnym (nie dopełnienie formalności zawarcia porozumienia z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Uzależnień).

4. Inicjowanie i realizacja procedury „Niebieskie Karty”.

Na terenie Gminy Zwierzyn jest realizowana procedura „Niebieskie Karty”. Z wykazu Kart wynika, że w 2016 r. sporządzono 16 „Niebieskich Kart-A”, a w 2017r. do dnia kontroli zarejestrowano 6 formularzy. Przeanalizowano 45 % dokumentacji dot. problemu przemocy w rodzinie w 2016 i 2017 r., tj.: 10 losowo (co 5 w 2016 r. i co 2 w 2017r.) wybranych z rejestru akt osobowych rodzin (tj.: poz. 129,134,139,144,146,124,126,128,134,136), w których zaistniał problem przemocy. Podejmowanie procedury w badanej dokumentacji w każdym badanym przypadku odbywało się z zachowaniem terminowości określonej w §7 ust.1 oraz § 8 ust.1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty”. Każdy analizowany formularz był datowany i potwierdzany przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego w wyznaczonym na formularzu „Niebieskiej Karty – A” miejscu. Ustalono również, że o wszystkich otrzymanych formularzach „Niebieska Karta - A” informowano członków grupy roboczej. Fakt ten Przewodnicząca Zespołu odnotowywała na protokołach powołań grup roboczych, jednak w przeanalizowanej dokumentacji

nie stwierdzono potwierdzenia przekazania tego formularza wyznaczonym wcześniej osobom.

W celu zachowania poufności wszelkich informacji i danych przyjęto zasadę przekazywania formularza „Niebieskie Karty - A” bezpośrednio do przewodniczącego Zespołu. Zgodnie z procedurą „Niebieskie Karty”, Zespół wypełnia na posiedzeniach także formularze „NK – C” (obecne w 100% badanej dokumentacji) i „NK- D” (obecne w 50% badanej dokumentacji).

Na posiedzenia zespołu zapraszane są osoby, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie oraz osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Spotkania z tymi osobami, zgodnie z §17 ust. 2 cyt. wyżej rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty” nie mogą być organizowane w tym samym czasie i miejscu. Na podstawie badanego materiału wynika, że spotkania odbyły się w wyznaczonym pomieszczeniu biurowym Ośrodka Pomocy w Zwierzyńcu zapewniając klientom optymalne warunki lokalowe do udzielania pomocy. Spotkania te odbywały się każdorazowo w odstępie czasowym 30 min.

W celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie dla tych rodzin Zespół tworzył grupy robocze. Analiza materiału (100% zawartości teczek klientów pobranych w sposób wskazany wyżej), tj. protokoły z powołania i spotkania grupy roboczej, protokoły posiedzeń grupy roboczej, korespondencji wymiennej z instytucjami zaangażowanymi w pomoc rodzinie i inne (rozwiniecie w dalszej części protokołu) wykazuje, że w pracę z rodzinami, w których realizowana była procedura „Niebieskie Karty” angażowali się przedstawiciele różnych instytucji. W każdym przypadku w pracę z rodzinami wyznaczeni byli: przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego, pracownik socjalny i policjant. Natomiast w 50% przypadkach zaangażowany był również przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Uzależnień. W skład grupy roboczej powołanej dla rodziny, w której wychowywały się małoletnie dzieci, nie włączono pedagoga. Należałoby ustalać skład grupy roboczej w oparciu o przedstawicieli podmiotów zgodnie ze swoimi kompetencjami, specjalnościami.

Wszystkie badane akta rodzin zawierały m.in. notatki urzędowe zawierające opis sytuacji rodziny, przebiegu dotychczasowych działań i udzielonej pomocy, notatki służbowe z wizytacji przeprowadzonych w środowisku przez pielęgniarkę środowiskową, notatki – zapiski urzędowe policjantów z przeprowadzonych działań monitorujących w rodzinie. W indywidualnych przypadkach akta rodziny zawierały także takie dokumenty jak: karty

informacyjne dot. osoby nadużywającej alkoholu, wnioski do GKRPU, karty informacyjne z leczenia szpitalnego, w tym psychiatrycznego, grupy robocze przyjęły zasadę planowania pomocy dla rodziny formułując go w formularzu protokołów z posiedzenia i spotkania grupy roboczej określając tam planowane działania, dotychczasowe działania podjęte na rzecz rodziny. Kluczowym elementem pracy grupy roboczej jest opracowanie z osobą doznającą przemocy, indywidualnego planu pomocy dla rodziny, który pomoże w zatrzymaniu przemocy i dokonaniu zmiany, dlatego niezbędnymi etapami konstruowania takiego planu powinny być: diagnoza sytuacji rodziny dotkniętej przemocą, określenie, wspólnie z osobą doznającą przemocy, jej potrzeb i celów oraz możliwych sposobów i wskaźników ich realizacji. Konieczne jest zatem dokumentowanie wszelkich działań podejmowanych w rodzinie i sporządzanie planu pomocy, którego konstrukcja zawierać będzie diagnozę indywidualnych potrzeb każdego członka rodziny, zawarte zostaną w nim informacje o zasobach materialnych, niematerialnych rodziny, w celu przezwyciężenia jej trudnej sytuacji życiowej, określone zostaną cele pracy oraz sposób współdziałania między rodziną dotkniętą przemocą domową, a Zespołem/grupą roboczą. Szczegóły dot. planowania pomocy wobec rodzin, wobec których istnieje podejrzenie, że istnieje przemoc domowa zostały przedstawione w opracowanym przez Wydział Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego Raportcie (publikacja z dnia 30.08.2016r.).

Wszystkie badane akta rodzin zawierały także tzw. wezwania do udziału w związku z prowadzoną procedurą „Niebieskie Karty”. Wezwania te przesyłano każdej osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie. W związku z tym, że program korekcyjno - edukacyjny przeznaczony jest dla osób stosujących przemoc, a nie jedynie podejrzanych o jej stosowanie, wskazane byłoby proponowanie tej formy pomocy po dokładniejszym i wnikliwym rozpoznaniu sytuacji w ramach dalszego procedowania „Niebieskie Karty”.

Z kontrolowanej dokumentacji wynika, że wszystkim rodzinom, u których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” udzielano pomocy. Pomoc polegała między innymi na zgłoszeniu do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Uzależnień (ze sprawozdania GKRPU wynika, że w 2016 r. Komisja rozpatrywała 14 wniosków; osoby te były wzywane na rozmowę profilaktyczną, 4 z ich skierowano na zbadanie przez biegłego, wysłano też 4 wnioski do Sądu w celu uzyskania skierowania na leczenie przymusowe). Ponadto kierowano wnioski do prokuratury, przygotowywano wnioski do sądu, odbywano cykliczne rozmowy wspierające, motywujące i dyscyplinujące przez pracownika socjalnego, monitorowano

środowiska rodzinne, świadczone pomoc finansową. W wyniku podejmowanych działań przez grupy robocze na rzecz osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” następuje rozpoznawanie indywidualnych uwarunkowań rodzin, wzrasta poziom ich stabilizacji. Rodziny w dalszym ciągu są monitorowane. Członkowie grup roboczych nie zakończyli pracy w tym zakresie, trwa kontynuacja działań.

[Dowód: akta kontroli str. 191-334]

Zadanie realizowane z uchybieniami pod względem sposobu dokumentowania potwierdzenia przekazania formularza „Niebieskie Karty – A” do grup roboczych; składu grup roboczych; dokumentowania działań na rzecz każdego członka rodziny dotkniętych przemocą domową,

Konieczna modyfikacja planów pomocy zgodnie z opublikowanym przez Wydział Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego Raportem z przedmiotowej problematyki.

5. Zamykanie procedury „Niebieskie karty”

W toku kontroli przeanalizowano losowo wybraną z rejestru „Niebieskich Kart” (co drugą) dokumentację 5 rodzin w odniesieniu, do których zakończono realizację procedury „Niebieskie Karty.”

Ustalono, że zamknięcie procedury poprzedzał „Wniosek o zakończenie procedury NK” składany przez przewodniczącego Grupy Roboczej do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego (podpisanego przez członków GR) zawierający uzasadnienie podjęcia takiej decyzji w odniesieniu do danej rodziny. Przewodniczący Zespołu po analizie przedłożonych dokumentów rodziny odnotowuje na dokumencie swoją akceptację dla propozycji Grupy Roboczej. Dokument zamykający procedurę, podpisany przez Przewodniczącego, zawiera: dane osób objętych procedurą, daty wszczęcia i zamknięcia procedury (zgodna z terminem posiedzenia ZI, na którym została zamknięta) oraz powód zamknięcia procedury. Protokoły zakończenia procedury nie zawierają opisu podjętych działań w ramach procedury, co jest niezgodne z § 18 ust. 2, pkt 3 rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty”. W analizowanych sprawach w 4 przypadkach powodem zamknięcia procedur było stwierdzenie, że w rodzinach tych dochodzi do konfliktów (głównie emocje na tle nadużywania alkoholu przez jedną lub obydwie strony –

w 3 sprawach, w jednej – prawdopodobne zaburzenia psychiczne osoby wszczynającej konflikty, zgłaszającej nieprawdziwe informacje różnym instytucjom – rozpoczęto działania w kierunku objęcia tej osoby przymusowym leczeniem psychiatrycznym), zwracano uwagę na równowagę sił w tych rodzinach i brak zależności pomiędzy nimi. Zamknięcie procedury w tych przypadkach (rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań ramach procedury „Niebieskie Karty”) było zgodne z §18.1 ust. 2 cyt. wyżej rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty”. W jednym przypadku zdiagnozowano, że sytuacja powodująca wszczęcie procedury miała charakter incydentalny, w dwóch – wieloletnie uzależnienie od alkoholu. W jednym przypadku osoba uzależniona skorzystała z terapii w ośrodku leczenia uzależnień oraz wzięła udział w programie korekcyjno – edukacyjnym. W 2 przypadkach strony konfliktu rozpoczęły prowadzenie odrębnego gospodarstwa domowego. W ostatnim, piątym przypadku natychmiast po zaistnieniu sytuacji powodującej wszczęcie procedury osoba, co do której istniało podejrzenie, że doświadcza przemocy zmieniła miejsce zamieszkania, stąd w protokole zamknięcia procedury (po miesiącu od wszczęcia) wskazano na brak zasadności podejmowania dalszych działań. Osoba stosująca przemoc została zgłoszona do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Uzależnień, osoba doznająca przemocy korzysta z pomocy i wsparcia pracownika socjalnego, poza procedurą NK.

Czas trwania procedur w badanych sprawach wynosił od 1 do 9 miesięcy.

[Dowód: akta kontroli str. 335-358]

Zadanie realizowane z istotnymi uchybieniami pod względem sposobu dokumentowania zamykania procedury „Niebieska Karta” – brak w protokołach zamknięcia procedury opisu podjętych działań.

6. Warunki realizacji zadania przez OPS.

W dniu kontroli Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwierzynie zatrudniał 4 pracowników socjalnych (4 pełne etaty), co w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w Gminie daje średnio 1485 osoby. Ośrodek spełnia wymogi zatrudnienia pracowników socjalnych, określonych w art. 110 ust.11 i ust.12 ust. ustawy o pomocy społecznej, który stanowi, że „ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności

Gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących; ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych”.

Przyjętą w Ośrodku, nie budzącą zastrzeżeń, praktyką jest, że rodzinami, w których istnieje przemoc domowa zajmuje się Przewodniczący Zespołu z udziałem pracownika socjalnego z rejonu. Według stanu na dzień kontroli na terenie Gminy było 11 czynnych środowisk, w których występuje problem przemocy domowej. Z tego wynika, że na jednego pracownika socjalnego przypada od trzech do czterech środowisk, w których występuje przemoc w rodzinie.

Podczas czynności kontrolnych sprawdzano dokumentację dotyczącą szkoleń kadry. Kontrolującym przedstawiono zaświadczenia ukończonych szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Z nich wynikało, że wszyscy pracownicy socjalni uzupełniają kompetencje zawodowe z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wszyscy pracownicy socjalni Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzynie, łącznie z kierownikiem, uczestniczyli (na przestrzeni lat obowiązywania ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym w 2017 r.) w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, (uczestnictwo w 5, 6, 9 i 12 szkoleniach na pracownika). Były to szkolenia m.in. o takiej tematyce jak: „Aktualne procedury postępowania interwencyjnego osób realizujących zadania w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie”; „Trudne sytuacje w pracy Zespołów Interdyscyplinarnych i grup roboczych”; „Przeciwdziałanie przemocy. Procedura „Niebieskie Karty”, „Interwencyjny odbiór dziecka. Separacja sprawcy”; „Wieloaspektowa analiza przemocy jako zjawiska społecznego. Rozpoznanie i interwencja”. Cytowane wyżej tematy szkoleń wskazują na adekwatność treści zagadnień do zgłębiania i poszerzania wiedzy kadry merytorycznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ponadto cały zespół OPS uczestniczył w 2015 r. w szkoleniu nt. sposobów postępowania w sytuacji kryzysowej.

[Dowód: akta kontroli str. 359-418]

Nie stwierdzono uchybień w realizacji zadania.

WNIOSKI:

Poddając ocenie sposób realizacji kontrolowanych zadań nie stwierdzono uchybień pod względem:

1. Zachowania zasady poufności wszelkich informacji i danych osób dotkniętych przemocą domową i osób stosujących przemoc;
2. Zapewnienia klientom odpowiednich warunków do udzielania pomocy;
3. Składu Zespołu Interdyscyplinarnego;
4. Terminowości przekazania formularza „Niebieska Karta -A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego oraz członków Zespołu;
5. Organizacji spotkań Zespołu z osobami, co do których istnieje podejrzenie, że doświadczają przemocy w rodzinie oraz z osobami podejrzewanymi o stosowanie przemocy;
6. Warunków realizacji zadania.

Poddając ocenie sposób realizacji kontrolowanych zadań stwierdzono istotne uchybienie w zakresie

1. Gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. Realizacji działań interwencyjnych, poradnictwa adresowanego do osób zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie;
3. Zawierania porozumień o współpracy w Zespole Interdyscyplinarnym
4. Terminowości organizacji posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego oraz uchybienie w zakresie sposobu dokumentowania działań na rzecz każdego członka rodziny dotkniętego przemocą;
5. Interdyscyplinarnego planowania działań i udzielania pomocy przez Zespół na rzecz każdego członka rodziny dotkniętej przemocą domową.
Istnieje konieczność modyfikacji planów pomocy zgodnie z opublikowanym przez Wydział Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego Raportem z przedmiotowej problematyki.
6. Zamykania procedury „Niebieskie Karty”.

Odpowiedzialność za stwierdzone uchybienia w zakresie pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ponosi Przewodniczący Zespołu.

Na tym kontrolę zakończono.

Dokonano wpisu do książki kontroli.

Pouczenie

Na podstawie § 18 ust.1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 126, poz. 718) Kierownik jednostki może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyny odmowy. Odmowa podpisania protokołu przez Kierownika jednostki nie stanowi przeszkody do podpisania protokołu przez zespół inspektorów i sporządzenia zaleceń pokontrolnych.

Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli. W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego wobec zastrzeżeń.

Pisemne zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole kontroli są poddawane analizie przez kontrolujący daną jednostkę zespół inspektorów. Zespół inspektorów przeprowadza dodatkowe czynności kontrolne, jeżeli z analizy zastrzeżeń wynika potrzeba ich podjęcia. Z przeprowadzonych dodatkowych czynności kontrolnych sporządza się protokół. Jeżeli zespół inspektorów stwierdzi zasadność zastrzeżeń, dokonuje zmian w protokole kontroli. W razie nieuwzględniania zastrzeżeń, w całości lub części, zespół inspektorów zajmuje stanowisko na piśmie i przekazuje je do akceptacji Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego. Stanowisko w sprawie zgłoszonych zastrzeżeń przekazuje się kierownikowi jednostki podlegającej kontroli.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w trzech jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden otrzymuje:

1. Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwierzynie;
2. Wójt Zwierzyna;
3. WPS LUW a/a

Kontrolujący:

Inspektor Wojewódzki
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Anna Obiegło

Inspektor
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Wiesława Mikołajczyk

Kierownik:

Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Zwierzynie

mgr Angelika Jaworska

Gorzów Wlkp., dnia 28 czerwca 2017 r.

Zwierzyn, dnia 3 lipca 2017 r.